

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

І. В. Сидун

УКРАЇНСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА ЖУРНАЛІСТИКА

Частина 2

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ
для студентів спеціальності 061 «Журналістика»

ОДЕСА

ОНУ

2020

УДК 070(075.8)

Рекомендовано до друку
Вченою радою факультету журналістики, реклами та видавничої справи
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
Протокол № 2 від 13.10. 2020 р.

Рецензенти :

С. В. Ковальський, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії;

І. В. Лакомська, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики, реклами та медіакомунікацій.

Сидун І. В.

Українська та зарубіжна журналістика. Частина 2 : Методичні вказівки та завдання для студентів спеціальності 061 «Журналістика». Одеса, 2020. 24 с.

Методичні вказівки містять мету та завдання курсу, тематику лекційних та практичних занять, індивідуальні завдання та питання для самоконтролю. З метою полегшення самостійного вивчення дисципліни наведено список рекомендованої літератури.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання.

ВСТУП

Дисципліна «Українська та зарубіжна журналістика» викладається для здобувачів 3 курсу першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 061 «журналістика» та вивчається протягом двох семестрів. В даній частині окреслені питання, які вивчаються здобувачами у другому півріччі навчального року. Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни у другому півріччі, становить 90 год., із них 30 год. – лекції, 22 год. – практичні заняття, 38 год. – самостійна робота. Підсумковий контроль у 2 семестрі – іспит.

«Українська та зарубіжна журналістика» входить до складу загальних гуманітарних дисциплін, що становлять основу фахової підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 061 «журналістика».

Методичні вказівки мають на меті сформувати цілісне уявлення студентів щодо ролі ЗМІ в суспільстві та їх взаємовідносин із владою з урахуванням політичних, технологічних, комерційних та соціальних аспектів, розвинути критичне мислення студентів, об'єктивну оцінку соціально-історичних явищ та їх впливу на журналістику.

Завдання:

- сприяти цілісному розумінню загальних тенденцій розвитку української та зарубіжної преси з урахуванням історичного минулого;
- сформувати критичне осмислення всіх процесів і явищ, пов'язаних із мас-медійним поступом.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

а) загальних (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку

предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

в) Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності;

СК06. Здатність до провадження безпечної медіадіяльності.

Очікувані результати навчання.

ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань

ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції

ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами

ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел

ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень

ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою

ПР13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціальнокомунікаційних наук

ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЖУРНАЛІСТИКИ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

Тема 1. Історико-культурні обставини появи журналістики на українських етнографічних землях : від усної народної творчості до козацьких літописів XVII ст. Перші періодичні видання України. Зародження журналістики на західноукраїнських землях. Суспільно-політичні та культурно-національні передумови появи україномовної журналістики в Галичині на початку XIX ст. Визвольні ідеї в Галичині. Діяльність просвітницького гуртка «Руська трійця» та його основоположника М. Шашкевича. Перший рукописний збірник українською мовою «Син Русі». Цензурна справа альманаху «Зоря». Історія видання та цензурні переслідування альманаху «Русалка Дністровая».

Тема 2. Зародження української періодики на Слобожанщині

Напрями розвитку молодшої української журналістики. Ініціатори та перші видавці у Харкові (І. Срезневський, В. Маслович, Р. Гонорський, П. Гулак-Артемівський, О. Склабовський, Г. Квітка-Основ'яненко та ін.). Перші харківські видання : «Харьковский еженедельник», «Харьковский Демокрит», «Украинский вестник» та ін.. Альманахи і збірники 30–40-х рр. XIX ст.

Тема 3. Одеса як один із центрів журналістського руху від зародження до кінця XIX ст. Перші періодичні видання Одеси: газета «Прейскурант приходящим в Одессу иностранным товарам и исходящим российским товарам» (1809). Суспільно-політична двомовна газета «Одесский вестник» – «Journal d'Odessa» видається у 1827 р. з ініціативи М. С. Воронцова. Активізація типологічного розвитку періодичного друку Одеси в 30 – 40 рр. XIX ст. Зародження літературних альманахів й збірників, видань наукових товариств. Розвиток одеської періодики другої половини XIX ст.

Тема 4 Преса на східноукраїнських землях 50 – 90-х рр. XIX ст. Діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Політична реакція на розгром товариства. Публіцистика Т. Шевченка. Національне відродження українського суспільства в другій половині 50-х рр. XIX ст. «Записки о Южной Руси» П. Куліша. Альманах

«Хата». Журнал «Основа» як перший всеукраїнський суспільно-політичний і літературно-художній орган: умови появи, редакторський і творчий колектив, жанри, тематика, ідеї. «Основа» і літературний процес. Посилення цензури на початку 50-х рр. Репресивні заходи Російського уряду щодо українського друкованого слова: Валуєвський циркуляр 1863 р., Емський указ 1876 р. Альманахова журналістика 80-х рр.: «Луна», «Нива», «Рада», «Степ». «Киевская старина».

Тема 5. Преса на західній Україні друга половина XIX ст. Суспільно-політична ситуація в Австрійській імперії в 1848 році. Весна народів. Пробудження національної свідомості українців. Згуртування політичних сил українців у «Головну Руську Раду». Перший український політичний часопис «Зоря Галицька». Виникнення просвітніх товариств «Галицько-руської матиці» та «Собору учених». Московфільський, народовський, радикальний напрямки у розвитку української преси. Перші народовські видання «Вечорниці», «Мета», «Русалка», «Русь». Журнал «Правда»: історія видання, програма, роль у поширенні зв'язків зі східноукраїнськими землями. Часописи «Батьківщина», «Діло», «Зоря», «Літературно-науковий вісник».

Тема 6. Розвиток української періодики на Східній та Західній Україні з 1905 р. до 1929 р. Розвиток типологічної палітри періодичних видань: літературно-наукові, науково-популярні, мистецькі, педагогічні, кооперативні, дитячі періодичні органи. Партійна періодика: «Слово». Газета «Хлібороб», політично-економічний та літературний часопис «Рідний край», перша щоденна українська газета «Громадська думка». Формування національної думки навколо газети «Рада». Меценати української преси початку XX ст.: Є. Чикаленко, В. Симиренко. Переслідування видавців та читачів української періодики. Українська преса в роки Першої світової війни. Українські видання на бойових фронтах. Преса Українських Січових Стрільців. Українська журналістика за часів української державності (1917 – 1920 рр.). «Медовий рік» української преси. Українська періодика за доби Центральної Ради. Офіційні видання Центральної Ради: «Вісти Української Центральної Ради», «Вісник Генерального Секретаріату України». Українська періодика за доби

гетьмана Скоропадського. Офіційні видання гетьманату: «Вісник Ради народних міністрів», «Україна». Українська періодика за доби Директорії. Етапи зародження партійно-радянської преси. Газети часів громадянської війни та встановлення радянської влади (1918–1921). Військові газети Червоної армії. Видання НКВС. Перші офіційні більшовицькі газети: «Вісник Української Народної Республіки», «Комуніст». Видання періоду нової економічної політики (1921–1929). Українська журналістика періоду українізації. Літературні, наукові, мистецькі органи: «ВАПЛІТЕ», «Літературний ярмарок», «Пролітфронт», «Червоний шлях», «Життя і Революція».

Тема 7. Українська таборова преса як національно-духовне явище. Український «таборовий простір» початку ХХ ст. Преса полонених українців у таборах Австро-Угорщини й Німеччини («Просвітній листок / Громадська думка», «Розвага», «Розвіт», «Вільне слово», «Наш голос» тощо.), Італії («Полонений», «Лязароні»), Росії («Наша доля»). Діяльність В. Пачовського, В. Сімовича, З. Кузелі, Б. Лепкого, О. Терлецького, О. Кобця (Варавви), Гладкого, І. Павлюка, М. Троїцького та ін.

Тема 8. Преса України в роки Другої світової війни. Преса України в роки Другої світової війни : тенденції розвитку. Партизанська преса. Роль українських письменників й журналістів у висвітленні війни. Українська періодика Другої світової війни в західних областях України. Преса ОУН-УПА.

Тема 9. Розвиток преси України у післявоєнний період та часи перебудови. Партійно-радянська преса після Другої світової війни. Плюси і мінуси «хрущовської відлиги». Преса періоду застою. Преса радянської України часів перебудови (1985-1991 рр.)

Тема 10. Українська періодика в перші роки незалежності. Пострадянська структура друкованих видань. Кризові явища в системі друкованої періодики. Війна проти «Вечірнього Києва». Преса під «ринковим пресом». Монополізація преси. Державна підтримка преси: економічні та моральні аспекти.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1. Огляд одеської преси першої половини XIX ст. (макс. 3 бали)

Обрати будь-який місяць 1857 р. і за наявними матеріалами у газеті «Одесский вестник» проаналізувати висвітлення внутрішніх питань на шпальтах видання.

Робота має бути виконана за наступним планом:

- 1) вказати відомості про рік, місяць аналізованого видання;
- 2) після ознайомлення з матеріалами видання, в довільній формі написати огляд внутрішніх питань та проблем, які висвітлювалися на шпальтах газети;
- 3) окремо розповісти про цікаві, незвичні для вас і сучасної журналістики матеріали, вказавши назву матеріалу, номер в якому розміщений;
- 4) наприкінці виконаного завдання короткий висновок щодо знайденої інформації (наявність матеріалів, що писали, якою була інформація, як подавалася, чи прослідковується використання певних жанрів, які ви використовуєте сьогодні і т.д.).

Газета «Одесский вестник» 1857 р.

URL: http://rarebook.onu.edu.ua:8081/handle/store/1940/simple-search?query=&sort_by=score&order=desc&rpp=10&filter_field_1=subject&filter_type_1>equals&filter_value_1=%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9+%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA&filter_field_2=dateIssued&filter_type_2>equals&filter_value_2=%5B1857+TO+1899%5D&etal=0&filtername=dateIssued&filterquery=%5B1857+TO+1859%5D&filtertype>equals

Практичне заняття 2. Порівняльний аналіз одеської та буковинської преси кінця XIX ст. (макс. 3 бали)

В довільній формі здійснити порівняльний аналіз газет «Одесский вестник» і «Буковина». Обидва видання виходили 1892 р., але в різних регіонах.

Критерії аналізу:

- 1) художньо-технічний аналіз (оформлення, шрифти, ілюстрації і т.д.);
- 2) вихідні дані;
- 3) наявність чи відсутність певних рубрик;
- 4) інформаційне наповнення;
- 5) наприкінці висновок про спільне та відмінне.

1. Газета «Буковина» 1892 р.

URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0001086>

2. Газета «Одесский вестник» 1892 р.

URL: http://rarebook.onu.edu.ua:8081/handle/store/1940/simple-search?query=&sort_by=score&order=desc&rpp=10&filter_field_1=subject&filter_type_1>equals&filter_value_1=%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9+%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA&filter_field_2=dateIssued&filter_type_2>equals&filter_value_2=%5B1857+TO+1899%5D&filter_field_3=dateIssued&filter_type_3>equals&filter_value_3=%5B1890+TO+1893%5D&etal=0&filtername=subject&filterquery=1892&filtertype>equals

Практичне заняття 3. Аналіз видання народовського напрямку (макс. 3 бали)

В довільній формі здійснити опис видання народовського напрямку «Діло» (оформлення, вихідні дані, рубрики, тематика, автура і т.д.) за 1880-1886 рр.

Газета «Діло»

URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0000954>

Практичне 4. Аналіз київських видань кінця XIX ст. (макс. 3 бали)

Проаналізувати висвітлення європейських питань на шпальтах видання «Киевлянин» за 1898 р.

Критерії аналізу:

- 1) про які європейські країни пишуть у виданні;
- 2) що про них пишуть (питання, проблеми);
- 3) як часто;

4) в якій формі;

5) чи вказано джерело інформації, автор.

Всі ваші спостереження мають супроводжуватися посиланням на матеріал, номер випуску.

Наприкінці ваш власний висновок щодо досліджуваного питання.

Газета «Киевлянин»

URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?S21CNR=20&S21STN=1&S21REF=2&C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21All=%3C.%3EID%3D0000931%3C.%3E&&S21FMT=fullwebr)

[bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?S21CNR=20&S21STN=1&S21REF=2&C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21All=%3C.%3EID%3D0000931%3C.%3E&&S21FMT=fullwebr](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?S21CNR=20&S21STN=1&S21REF=2&C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21All=%3C.%3EID%3D0000931%3C.%3E&&S21FMT=fullwebr)

Практичне заняття 5. Огляд перших всеукраїнських літературно-наукових часописів кінець XIX – початок XX ст. (макс. 3 бали)

Ознайомитися з книгами першого всеукраїнського літературно-наукового часопису «Літературно-науковий вісник» за 1898-1900 рр. Виокремити праці М. Грушевського. Написати власні спостереження щодо публікацій авторства М. Грушевського. Що це за праці, які питання, проблеми підіймалися. Одну працю на вибір виокремити та проаналізувати її окремо. Наприкінці власний висновок.

Журнал «Літературно-науковий вісник»

URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=6685>

Практичне заняття 6. Аналіз перших українських громадсько-політичних газет (макс. 3 бали)

Проаналізуйте фейлетони на шпальтах першої української громадсько-політичної газети «Громадська думка». Мінімум 5 фейлетонів з різних номерів.

За зразком:

- 1) номер видання, дата;
- 2) автор (якщо зазначався);
- 3) назва фейлетону;
- 4) ознаки жанру;

5) коротко про що матеріал;

6) наприкінці власний висновок щодо аналізованих публікацій.

Газета «Громадська думка».

URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=RIK=&S21STR=162127:1906)

[bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=RIK=&S21STR=162127:1906](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=RIK=&S21STR=162127:1906)

Практичне заняття 7. Аналіз партійних видань 1917-1919 рр. (макс. 3 бали)

Перегляньте наявні номери видання «Нова Рада» 1917 – 1919 рр. (На вибір рік, місяць. Можна різні номери за різні роки).

Зробіть аналіз однієї з рубрик на вибір : рубрика «За кордоном», відділ «Просвіта», «Театральний відділ».

Які матеріали подавалися у цих рубриках, тематика, проблематика, жанри. Наведіть приклади матеріалів, вкажіть авторів, якщо наявні, рік та номер видання. 5-7 матеріалів мінімум.

Наприкінці власний висновок щодо проаналізованого матеріалу.

Видання «Нова рада» 1917-19 рр.

URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0000963>

Практичне заняття 8. Аналіз культурних видань 1920-х років. (макс. 3 бали)

Аналіз видання «Культура і побут» 1927 р.

За зразком:

1) ознайомитися із зазначеними номерами на предмет контенту;

2) виокремити матеріали відомих українських письменників, зазначаючи дату, номер видання, автора, назву матеріалу.

3) власний висновок щодо проаналізованих матеріалів.

1 академічна група - №1-16; 2 академічна група - № 17-33; 3 академічна група - № 34-49

Видання «Культура і побут». 1927. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0001099>

Практичне заняття 9. Огляд літературних видань в період Другої світової війни (макс. 3 бали)

Здійснити аналіз видання «Література і мистецтво» за 1942 р.

- 1) ознайомитися із номерами на вибір (не менше 5 номерів) на предмет контенту;
- 2) виокремити матеріали, що стосуються літератури і мистецтва, зазначаючи дату, номер видання, автора, назву матеріалу;
- 3) вказати їх мету та завдання;
- 4) власний висновок щодо проаналізованих матеріалів.

Видання «Література і мистецтво» 1942 р.

URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0001103>

Практичне заняття 10. Огляд суспільно-політичних видань на початку Другої світової війни (макс. 3 бали)

Ознайомитися з виданням «Українське слово» за 1941 р., яке виходило у трьох зазначених містах.

Проаналізувати матеріали (тематика, проблематика). Зробити власні висновки щодо змісту видань. Зазначити, що схожого та відмінного.

Українське слово (Золотоноша). URL: <https://libraria.ua/all-titles/group/424/>

Українське слово (Станіславів). URL: <https://libraria.ua/all-titles/group/447/>

Українське слово (Київ). URL: <https://libraria.ua/all-titles/group/425/>

Практичне заняття 11. Аналіз газет перших років незалежності (макс. 3 бали)

Порівняйте контент газети «День» 1997р. і 2019р. У довільній формі напишіть власні висновки щодо (тематики, проблематики, жанрів, стандартів та інше.)

«День» 1997 р. (можна обирати будь-які місяці)

URL: https://day.kyiv.ua/uk/archivenewspaper?archive_date%5Bvalue%5D%5Bmonth%5D=3&archive_date%5Bvalue%5D%5Byear%5D=1997

«День» 2019 р. (можна обирати будь-які місяці)

URL: https://day.kyiv.ua/uk/archivenewspaper?archive_date%5Bvalue%5D%5Bmonth%5D=3&archive_date%5Bvalue%5D%5Byear%5D=2019

САМОСТІЙНА РОБОТА

Тема 1. Історико-культурні обставини появи журналістики на українських етнографічних землях. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 2. Одеса як один із центрів журналістського руху від зародження до кінця XIX ст. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 3. Зародження української періодики на Слобожанщині. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 4. Преса на східноукраїнських землях 50 – 90-х рр. XIX ст. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 5. Преса на західній Україні 1860 – 1905 рр. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 6. Розвиток української періодики на Східній та Західній Україні з 1905 р. до Першої світової війни. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 7. Українська журналістика за часів української державності (1917 – 1920 рр.). Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 8. Зародження партійно-радянської преси України. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 9. Преса України в роки Другої світової війни. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 10. Розвиток преси України у післявоєнний період. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 11. Українська періодика в перші роки незалежності. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

Тема 12. Українська журналістика XXI ст. Опрацювання першоджерел, наукової літератури.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Яку назву мало перше періодичне видання на території України.
2. В якому році з'явилося перше періодичне видання на території України.
3. Перша газета в Україні українською мовою.
4. Що таке „альманах” в XIX ст.
  1. В якому місті надрукована «Русалка Дністровая».
  2. Дати визначення москвофільському напрямку.
  3. Дати визначення народовському напрямку.
  5. Яку назву мав львівський часопис, що виник на протигагу москвофільському “Слову”.
6. Основний друкований орган Наукового товариства імені Шевченка (НТШ).
7. Ініціатор створення „Літературно-наукового вісника” та один з основних його дописувачів.
8. Назвіть українські міста, які перебували під владою Російської імперії в порядку появи тут періодичної преси.
9. Перший журнал сатири й гумору на території східної України поч. XIX ст.
10. Яка газета в Одесі виходила з ініціативи М. Воронцова.
11. Як називався період 30-40-х рр. XIX ст. в історії української журналістики.
12. З чим в історії журналістики пов'язують ім'я Ізмаїла Срезневського.
13. Найабсурдніша заборона Емського указу.
14. Яке видання в Україні виходило найдовше, протягом 25 років.
15. Редактори журналу „Киевская старина”.
16. Перше україномовне видання в Одесі.
17. Напрямок газети «Громадська думка».
18. Коли було «реформовано» «Літературно-науковий вісник». Головні зміни.
19. Яке завдання перед собою ставив журнал «Вісник культури і життя».
20. Назвати газети поч. XX ст. спрямовані на селян та робітників.
21. Назвіть кооперативні українські журнали поч. XX ст.

22. Назвіть сатирично-гумористичні журнали Києва поч. ХХ ст.
23. Дайте визначення поняттю «медовий рік» української преси. Який період охоплює?
24. Назвіть офіційні видання Центральної Ради.
25. Яку газету видавала Українська соціал-демократична робітничка партія – одна з найвпливовіших в Центральній Раді.
26. Назвіть видання, які видавав гетьман Скоропадський.
27. Назвіть перші газети комуністів, де виходили.
28. Назвіть перші декрети більшовиків щодо преси, осінь 1917 р.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Питання першого півріччя

1. Проблема періодизації історії журналістики. Концепції періодизації.
2. Проблема диференціації пражурналістських й журналістських явищ.
3. Вербальні та візуальні форми розповсюдження суспільно-побутової інформації в стародавньому світі.
4. Зародження європейського книгодруку. Поява перших європейських газет як остаточний перехід від пражурналістики до журналістики.
5. Англійська журналістика другої половини XVIII ст.. Поява перших журналів.
6. Становлення та розквіт газети “Таймс”.
7. Перше інформаційне агентство Великобританії.
8. Засновники професійної англійської журналістики.
9. Французька преса періоду Великої революції: видавнича діяльність Ж.П. Марата, Е. Лустало.
10. Тенденції французької журналістики у першій половині XIX ст..
11. Виникнення інформаційного агентства Ш.-Л. Гаваса.
12. Перші французькі літературно-ілюстровані журнали та перші дешеві газети.
13. Німецька журналістика у XVIII ст..
14. Німецька преса першої половини XIX ст.. Становлення «Національної газети».
15. Розвиток німецької журналістики в другій половині XIX ст.; «культурна боротьба», взаємини О. Бісмарка з пресою.
16. Зародження американської журналістики. Перші видання.
17. Роль Б. Франкліна у розвитку американської журналістики.
18. Видавнича діяльність Б. Дея, Дж. Бенета та Х. Грілі як засновників перших американських видань penny-press.
19. Становлення та особливості журналістики в країнах Латинської Америки, Азії та Африки. Поява патріотично-визвольної преси.
20. «Масові та якісні видання» США початку XX ст..
21. Поширення репортажу та інтерв'ю у другій половині XIX – на початку XX ст.. в американських та європейських газетах.

22. Народження сучасної журналістики розслідувань і викриттів.
23. Видатні постаті журналістики США кінця XIX ст.: Дж. Пулітцер, Н. Брай, У. Херст. Ознаки американської «жовтої преси».
24. Перші кодекси професійної етики журналістів Західної Європи та США.
25. Періодичні видання Великобританії першої половини XX ст. Імперія Хармсворта.
26. Становлення європейського масового радіомовлення та телебачення на рубежі 20 – 30-х рр. XX ст.
27. Друга світова війна та журналістика Великобританії та Франції. Монополізація преси.
28. Особливості розвитку журналістики Великобританії та Франції другої половини XX ст.
29. Міжвоєнний період становлення та розвитку національних систем преси та радіомовлення східноєвропейських держав.
30. Формування національних систем преси східноєвропейських країн під впливом радянського досвіду.
31. ЗМІ східноєвропейських країн у період ринкових реформ (1990-і рр.).

Питання другого півріччя

32. Роль першого в Україні університету в Харкові. Харківські видання та їх напрями (“Харьковский еженедельник”) та журнали (“Харьковский Демокрит”, “Украинский вестник”).
33. Загальна характеристика українських альманахів 30-40-х рр. XIX ст.
34. Участь у виданнях І. Срезневського, Г.Квітки, Є.Гребінки, О.Корсуна.
35. Перші періодичні видання в Одесі.
36. Зародження журналістики на західноукраїнських землях.
37. Діяльність просвітницького гуртка “Руська трійця” та характеристика його видань. Революційне значення “Русалки Дністрової”.
38. Москвофільський та народовський напрями. Місце та роль “Зорі Галицької”.
39. Діяльність П.Куліша та його роль у відкритті журналу “Основа”.

40. Облога заборон українського слова й друку: Валувський циркуляр та Емський указ.
41. Видання альманахів 80-х рр. “Киевская старина” як журнал історії, літератури й побуту українського народу.
42. Значення “Літературно-наукового вісника” в історії розвитку української журналістики.
43. Українська періодика періоду революції 1905-1907 років.
44. Українська преса на східноукраїнських та західноукраїнській землях у першій світовій війні.
45. Преса в роки української державності (1917-1920).
46. Спалах української періодики в 1917 р.
47. Розвиток демократичних засад преси в добу Центральної Ради. Розгортання газетної мережі різних політичних сил за доби Центральної Ради.
48. Реорганізація позапартійних видань – газет “Нова Рада” та “Відродження”.
49. Система більшовицької преси “Коммунист”, “Більшовик”, “Селянська біднота” Директорії і заключного етапу громадянської війни.
50. Українська преса Галичини. Газети “Українське слово”, “Діло”, “Свобода”, журнал “Шляхи” та ін.
51. Преса в період непу та українізації (1921-1928 рр.)
52. Диференціація журналістики 30-х рр. ХХ ст. (жіночі, дитячі, молодіжні) на західній Україні.
53. Українська журналістика під час другої світової війни (1939-1945 рр.).
54. Розвиток преси України у післявоєнний період.
55. Українська періодика в перші роки незалежності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бернштейн М.Д. Журнал “Основа” і український літературний процес кінця 50-60-х років XIX ст. К., 1959. 216 с.
2. Бочковський О.І., Сірополко С. Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання) / за ред. К. Костева й Г. Комаринського. Мюнхен : Український техніко-господарський ін-т, 1993. 204 с.
3. Владимиров В. М. Історія української журналістики (1917–1997 роки) : Навч. посіб. Луганськ : Вид-во Східноукр. держ. ун-ту, 1998.
4. Вороненкова Г. Ф. Путь длиной в пять столетий: от рукописного листка до информационного общества. М. : Языки русской культуры, 1999. 640 с.
5. Ворошилов В. В. История журналистики зарубежных стран. – СПб., 2000.
6. Георгієвська В. В., Сидоренко Н. М. Історія української журналістики : становлення та розвиток рекламно-довідкової преси на території Східної України (XIX – поч. XX ст.) : навч. посіб. Київ : АДЕФ-Україна, 2010. 224 с.
7. Гладкович М. С. Літературні періодичні видання 20-30-х рр. XX ст. на західноукраїнських землях у суспільно-політичному і духовному контексті доби : Автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.08. Київ, 2003. 20 с.
8. Гребцова І. С. Періодична преса у суспільному розвитку Південного степового регіону Російської імперії (Друга третина XIX ст.). Одеса, 2002. 408 с.
9. Дем’янчук І. Л. Зброєю слова : Преса партійного підпілля і партизанських формувань періоду Великої Вітчизняної війни. Київ, 1966.
10. Дмитрук В. Т. Нарис з історії української журналістики XIX ст. Львів, 1969. 145 с.
11. Животко Аркадій Історія української преси / З передмовою К. Костева. Мюнхен : Український технічно-господарський ін-т, 1989-90. 334 с.
12. История печати (Антология) / Под ред. Я. Н. Засурского. – М., 2001. – Т. 2.
13. Лизанчук В. В. Засоби масової інформації і духовне відродження України. Львів, 1990.

14. Михайлин І. Л. Історія української журналістики ХІХ століття. Київ : ЦНУ, 2003. 720 с.
15. Михайлин І. Л. Нарис історії журналістики Харківської губернії. 1812 – 1917 Харків : Колорит, 2007. 366 с.
16. Потятиник Б. В. Тоталітарна журналістика. Львів, 1992.
17. Романюк М. М. Українська преса Північної Буковини (1870-1918 рр.). Львів, 1998. 280 с.
18. Федченко П. М. Матеріали з історії української журналістики. Київ, 1959. Вип. 1 : Перша половина ХІХ ст. 338 с.
19. Федченко П. М. Преса та її попередники : Історія зародження й основні закономірності розвитку. Київ, 1969. 350 с.
20. Цьох Й. Комуністична преса в Західній Україні / 1919-1989/. – Львів, 1958.

Додаткова

21. Андреева О. П., Волкова Л. Л., Говоров А. А. и др. История книги. М., 2001.
22. Білецький О. І. “Русалка Днестровая”. Русалка Дністрова (Фотокопія видання 1837 р.) Київ, 1972. С. 3 – 31.
23. Гончарук М. М. Українська сатира періоду 1905-1907 рр. Київ, 1966.
24. Демченко Е. П. Сатирическая пресса Украины 1905-1907 гг. Київ, 1980.
25. Зеров М. К. Українське письменство ХІХ ст. / Зеров М. К. Твори : У 2 т. – Київ, 1990. Т.2. С. 4 – 245.
26. Історія української літературної критики : Методичні рекомендації / Упоряд. І. Л. Михайлин. Харків, 1993. 64 с.
27. Максимович М. О. О стихотворениях червонорусских. *“Русалка Дністрова” : Документи і матеріали.* Київ, 1989. С. 193-196.
28. Павликова М. М. Сетевые технологии и журналистика. М., 2001.
29. Панченко В.Є. Юрій Яновський: Життя і творчість. Київ : Дніпро, 1998. 184 с.
30. Пархітько О. В., Хобта О. І. Історія української журналістики : одеська періодика початку ХХ ст. : Навч. посіб. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2010. 220 с.
31. Погрібний А. Г. Б. Грінченко : Нарис життя і творчості. Київ, 1988.

32. Романюк М. М., Галушко М. В. Українські часописи Коломиї (1865-1994) : Історико-бібліографічне дослідження / Передм. В. Качкана. Львів, 1996. 238 с.
33. Самчук У. “Нарід чи чернь?” *Дивослово*. 1996. № 3. С. 30.
34. Сидоренко Н., Сидоренко О. Журналістська «планета Ді-Пі» : Українська преса у таборах військовополонених, переміщених осіб і біженців після II Світової війни (1945-1950). Київ, 2000. 175 с.
35. Тищенко-Сірий Ю. Перші наддніпрянські українські масові політичні газети. – Нью-Йорк, 1951.
36. Шалата М. Й. Маркіян Шашкевич : Життя, творчість і громадсько-культурна діяльність. Київ, 1969.
37. Шкляр В. І., Мелешенко О. К., Мукомела О. Г., Паримський І. Українська журналістика : вчора, сьогодні, завтра. Історико-теоретичний нарис. Київ, 1996.
38. Яновський Ю. Твори : В 5 тт. Т. 5. Вірші. Публіцистика. Роздуми про літературу. Листи / Упоряд., примітки К. Волинського. Київ : Дніпро, 1983. – 382 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Ізборник. URL : <http://litopys.org.ua/cultur/cult.htm>
2. Історична правда. URL : <https://www.istpravda.com.ua/>
3. Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. URL : <http://lib.onu.edu.ua/ua/elektronnaya-biblioteka/>
4. Одеська національна наукова бібліотека. URL : <http://odnb.odessa.ua/>
5. Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. С. Грушевського. URL : <http://biblioteka.od.ua/>

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

за 2 півріччя

Поточний контроль 1	Поточний контроль 2	Сума балів
30	20	50

Допуск до екзамену – 35 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.....	5
ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	8
САМОСТІЙНА РОБОТА.....	13
ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ	14
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	16
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	19
РОЗПОДІЛ БАЛІВ.....	22

Навчальне видання

Сидун Ірина Володимирівна

**Українська та зарубіжна журналістика
Частина 2**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ
для студентів спеціальності 061 «Журналістика»

В авторській редакції

Підписано до друку 12.11.2020. Формат 60x90/16.
Обсяг 1,5 ум.-друк. арк. Тираж 100 прим.
Зам. № 042/19

**Видавець і виготовлювач
С. Л. Назарук**

Україна, 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 10
Тел.: 050 905 23 77. E-mail: selen_odessa@ukr.net
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7024 від 23.12.2019 р.